

Heidi Vassi
Länsstyrelsen i Kronobergs län

Region Kronobergs synpunkter på Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet har i rapporten "Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde" utrett hur Sverige ska förhålla sig till ett eventuellt ratificerande.

Region Kronoberg lämnar härmed synpunkter på Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen till Länsstyrelsen i Kronobergs län som sedan i sin tur lämnar remiss formellt.

Om Farokonventionen och Riksantikvarieämbetets rapport

Farokonventionen är Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde som tar ett samlat grepp om det breda spektrum av frågor som, utifrån ett europeiskt perspektiv, har bäring på kulturmiljöområdet. Bakgrunden till konventionens tillkomst kan sökas i flera samhällsförändringar. Bland dessa kan nämnas sociala och demografiska förändringar i samhället, en förändrad politisk situation i Europa efter Berlinmurens fall, ett ökat informationsflöde till följd av sociala medier och digitalisering samt det faktum att kulturarvet idag i högre utsträckning tillmäts ekonomiska värden.

Arbetet med att tolka Farokonventionens innebörd har pågått på Riksantikvarieämbetet sedan 2011. År 2012 fördjupades detta arbete i samband med att myndigheten då fick i uppdrag, av Kulturdepartementet, att utreda förutsättningar för och konsekvenserna av en eventuell anslutning till konventionen samt bedöma vilka eventuella författningsändringar som krävs vid ratificering. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet i mars 2014.

Riksantikvarieämbetets rapport innehåller dels en grundlig utredning gällande förutsättningar för och konsekvenser av en anslutning till konventionen, dels en rekommendation att Sverige ska ratificera Farokonventionen utan några författningsmässiga förändringar.

Riksantikvarieämbetet konstaterar att huvuddelen av artiklarna i Farokonventionen behandlar hur kulturarvet kan utgöra en resurs för social och ekonomisk hållbarhet. Konventionen syftar till att svara mot de nya behov och utmaningar som kulturmiljöområdet står inför och bygger på två viktiga

utgångspunkter. Den första utgångspunkten är att sätta människan i centrum genom en tydlig koppling till området för mänskliga rättigheter. Varje individ ska tillerkännas rätten att få vara med och uttolka vad kulturarvet kan vara. Den andra utgångspunkten framhåller de positiva fördelarna med att använda kulturarvet som en resurs. Ramkonventionens sammantagna syfte blir därmed att säkerställa kulturarvets plats i centrum av en ny vision om hållbar utveckling.

Detta, konstaterar Riksantikvarieämbetet vidare, är frågor som sedan länge varit centrala för svensk kulturmiljöförvaltning. Riksantikvarieämbetet lyfter dock fram att konventionen skulle kunna vitalisera arbetet genom att bredda och fördjupa samtalet med det omgivande samhället.

Farokonventionens kopplingar till utmaningar och arbetsmetoder i Kronobergs län

Det kan konstateras att de, ovan kort beskrivna, utgångspunkter som Riksantikvarieämbetet identifierar i Farokonventionen ligger väl i linje med det regionala utvecklingsarbetet i Kronobergs län – både på kulturområdet och på övergripande nivå. En ratificering av konventionen i Sverige skulle därmed kunna understödja det regionala utvecklingsarbetet.

På övergripande nivå är Länsstyrelsen i Kronobergs län och Region Kronoberg samhandlingsaktörer i framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin (RUS): Gröna Kronoberg 2025 – Regional utvecklingsstrategi för Kronobergs län. På kulturområdet sker samverkan mellan Länsstyrelsen i Kronobergs län och Region Kronoberg kopplat till understrategier i RUS: Regional kulturplan för Kronobergs län 2015-2017 och revideringen av den regionala kulturmiljöstrategin.

Kulturmiljöarbete innebär att arbeta i samhällsprocesser där det finns många intressenter med olika roller och förutsättningar i förhållande till makten över rummet. Det professionella kulturmiljöarbetet bedrivs framförallt av Länsstyrelsen i Kronobergs län, Kulturparken Småland och av länets kommuner. Region Kronoberg ansvarar i sin tur för att processleda arbetet med kultursamverkansmodellen. Kultursamverkansmodellen i Kronobergs län hämtar inspiration från metoden cultural planning. Det är en metod som bygger på att kulturella resurser tas tillvara i arbetet och där kultur är en strategisk och integrerad del i samhällsplaneringen. Metoden är sektorsövergripande och har ett tydligt medborgarperspektiv. Underlag till beslut samlas in genom att kulturella resurser i samhället kartläggs och utgör grund för beskrivning och analys. Kulturella resurser är centralt i cultural planning och kan till exempel utgöras av mångfalden av erfarenheter och praktiker bland olika människor och grupper i samhället, det civila samhället, konst, kulturarv och kulturmiljö. Farokonventionens breddade kulturarvsbegrepp och frågor om *vad* vi bevarar samt *varför* och *för vem* (snarare än *hur*) ligger väl i linje med ett cultural planning-perspektiv.

Region Kronoberg ansvarar för det regionala tillväxtarbetet i Kronobergs län. Med regionalt tillväxtarbete avses insatser för att skapa hållbar regional tillväxt och utveckling. Region Kronoberg ansvarar även för att samordna arbetet med den regionala utvecklingsstrategi som är vägledande för arbetet med hållbar regional utveckling. Gröna Kronoberg 2025 - Regional utvecklingsstrategi för Kronobergs län lägger stor vikt vid ett kompetent ledarskap som stärker förmågan till innovation hos både individer och organisationer. På regional nivå har Region Kronoberg tillväxtansvaret och rollen att samordna RUS. Länsstyrelsen har rollen att bevaka statens intressen och bidra till regional utveckling. Bägge

organisationerna leder olika former av samhandling kring regional utveckling. På lokal nivå har kommunerna ansvaret för förvaltningen av kommunala resurser och för utvecklingen i lokalt. Kommunerna är också intressenter i regional samhandling. Ledarskap är en avgörande faktor för hållbar utveckling och därmed en kritisk framgångsfaktor för alla aktörer som leder utveckling på regional och lokal nivå.

Kronoberg står liksom andra regioner inför ett antal globala och lokala samhällsutmaningar för att nå en hållbar samhällsutveckling. Utmärkande för dessa utmaningar är att de skär genom många sektoriella gränser och att de har flyttat sig högst upp på politiska agendor lokalt, regionalt och globalt. Gröna Kronoberg 2025 ska prioritera utmaningsdriven regional utveckling som ett sätt att skapa hållbarhet. Det betyder att sätta utmaningarna i centrum och prioritera ett sektorsövergripande arbetssätt (jämfört med en självcentrerad och sektorsbunden planering). Det ska öppna möjligheterna för en mångfald av intressenter att bidra till regional utveckling. Intressenterna ska kunna ta olika roller och ansvar i utvecklingsarbetet över tid och kliva in och kliva av utvecklingsprocesser beroende på vad utmaningen är och på vilka lösningar som behövs. Utmaningsdriven regional utveckling kräver ett målinriktat och processororienterat arbetssätt samt ett kompetent ledarskap.

Gröna Kronoberg 2025 bryts ned i två målområden som beskriver utmaningar, mål och prioriteringar. Målområdena är gränsöverskridande och spänner över flera sakområden, vilket skapar förutsättningar för samhandling. Frågor som rör hur kulturarvet kan integreras i bredare samhällsprocesser faller främst inom det första målområdet som handlar om de livsmiljöer vi vill leva och växa i.

All regional utveckling sker inom en viss geografisk yta som har en uppsättning förutsättningar som både kan vara främjande och hindrande. Tidigare har rummet, eller den fysiska dimensionen i regional utveckling blivit placerad i bakgrunden. För att kunna hantera den framtida utvecklingen behöver vi binda samman åtgärder för tillväxt med fysisk planering.

Målområdet "Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer" handlar om attraktivitet, det vill säga hur vi ska få människor att vilja leva sina liv i Kronobergs län. Med de utmaningar som Kronoberg har är det än viktigare att planera tillsammans och att involvera människor som berörs i utvecklingsarbetet eftersom lokala och globala utmaningar kräver nya lösningar och sätt att arbeta på än tidigare. Idag är konkurrensen om invånare större än någonsin förut och det är ingen självklarhet att en väljer att leva sitt liv i födelseregionen. För att få flickor och pojkar, kvinnor och män att vilja stanna kvar i och flytta eller återvända till regionen behöver vi arbeta med att utveckla attraktiva livsmiljöer, där alla kan hitta sin plats.

Attraktivitet är ett mångbottnat begrepp – vad som är attraktivt beror på vem som tillfrågas. Därför kräver ett attraktivitetsarbete ett brett anslag som riktar sig till människor i olika livsskeden och med olika bakgrunder. På ett övergripande plan har vi valt att dela in attraktivitet i två olika dimensioner; den "mjuka" och den "hårda".

Den hårda dimensionen handlar om hur vi bygger och planerar våra samhällen. Det rör utvecklingen av de tre hållbarhetsdimensionerna, som att hantera tillgång och efterfrågan på attraktiva boendemiljöer, exploateringsbar mark, ökade transportbehov och utsläpp av trafik, utbyggnad av bredband, tillgång till service såväl offentlig som privat - det handlar om de grundläggande komponenterna i en

attraktiv region. Men vi behöver arbeta för att se över respektive kommungräns för att dra nytta av varandra när det gäller dessa delar.

Den mjuka dimensionen handlar om hur vi får människor att känna sig hemma, delaktiga och känna välbefinnande i Kronobergs län. Tillgång till god samhällsservice är sådant som ingår i de förväntningar vi har på en plats. Men för att få människor att trivas så är det också viktigt hur en plats "känns". Att det finns miljöer som är inkluderande genom att erbjuda social delaktighet, kreativa möten, ett utvecklat föreningsliv, rekreation, upplevd trygghet och ett rikt kultur- och fritidsutbud för olika intressen.

Gröna Kronobergs första målområde "Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer" bryts ner i två prioriteringar

- Utveckla platser, orter, städer och regioner genom att komplettera och dra nytta av varandra
- Utveckla miljöer där människor känner sig välkomna och delaktiga

Sammanfattning

Det kan avslutningsvis konstateras att de utgångspunkter som Riksantikvarieämbetet identifierar i Farokonventionen ligger väl i linje med det regionala utvecklingsarbetet i Kronobergs län – både på kulturområdet och på övergripande nivå. Farokonventionens breddade kulturarvsbegrepp och frågor om *vad* vi bevarar samt *varför* och *för vem* (snarare än *hur*) ligger väl i linje med ett cultural planning-perspektiv. Farokonventionens fokus på hur kulturarvet kan hanteras och integreras i pågående samhällsprocesser ligger väl i linje med arbetsmetoder, mål och prioriteringar i Gröna Kronoberg 2025 och de perspektiv som det regionala utvecklingsarbetet i Kronobergs län utgår ifrån. En ratificering av konventionen i Sverige skulle därmed kunna understödja det regionala utvecklingsarbetet.

Med vänlig hälsning

Ragnar Lindberg (s)
Ordförande kulturnämnden
Region Kronoberg

Jessica Linde
Tf kulturansvarig
Region Kronoberg